

Огляд

рішень Вищої ради правосуддя про вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя, ухвалених із власної ініціативи у 2023 році – першому півріччі 2024 року

Зміст

1. Підтримання Заяви Верховної Ради України та позиції Президента України щодо необхідності жорсткого і безкомпромісного подолання проявів корупції в системі правосуддя.....	3
2. Щодо окремих проявів діяльності громадської організації, які несуть загрозу авторитету правосуддя.....	5
3. Виконання постанови Великої Палати Верховного Суду щодо поновлення на посаді судді.....	7
4. Неприпустимість проявів корупції в судах.....	9
5. Унормування умов оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя на основі класифікації посад у 2024 році.....	12
6. Використання правосуддя для легалізації протиправних дій та спроб безпідставного набуття громадянства України.....	13
7. Щодо фінансового забезпечення та умов для функціонування судів, органів та установ системи правосуддя у 2024 році.....	15
8. Пропозиції щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади та її незалежності на 2025–2027 роки.....	17
Content.....	19

1. Підтримання Заяви Верховної Ради України та позиції Президента України щодо необхідності жорсткого і безкомпромісного подолання проявів корупції в системі правосуддя

У Постановою Верховної Ради України від 29 травня 2023 року № 3119-IX схвалено Заяву Верховної Ради України «Про необхідність жорсткого і безкомпромісного подолання проявів корупції в системі правосуддя». Голові Верховної Ради України доручено забезпечити невідкладне направлення тексту Заяви до Ради національної безпеки і оборони України.

Вища рада правосуддя 8 червня 2023 року затвердила Заяву Вищої ради правосуддя «Про забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя». Доручила заступнику Голови Вищої ради правосуддя забезпечити невідкладне направлення тексту Заяви до Верховної Ради України та Ради національної безпеки і оборони України.

Вища рада правосуддя заявила:

1. Судова гілка влади виконала всі міжнародні зобов'язання щодо вступу України до Європейського Союзу.
2. Судова система вживає системних заходів для самоочищення.
3. Вища рада правосуддя після 10 місяців неповноважності і повного оновлення, зміни підходів у своїй роботі відновила діяльність у повноважному складі із 12 січня 2023 року. Вища кваліфікаційна комісія суддів України після майже чотирьох років неповноважності була заново сформована за новими правилами і 1 червня 2023 року відновила свою роботу. Архітектуру судоустрою і судового врядування відновлено лише 1 червня 2023 року. Тривала неповноважність органів врядування в судовій системі призвела до негативних наслідків. Для системної та якісної еволюції судової гілки влади після відновлення її архітектури потрібен час. Судова система здатна за короткий час самовідновитись.
4. Під час війни і боротьби з російським агресором 54 судді стали до лав Збройних Сил України, 353 працівники апаратів та органів (установ) системи правосуддя взяли зброю для виконання конституційного обов'язку із захисту суверенітету і територіальної цілісності України, наразі тримають стрій один член Вищої ради правосуддя, три члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Колективи судів, судді України, органи суддівського врядування та самоврядування власними силами і коштами системно долучаються до допомоги Збройним Силам України.
5. Судді до останнього не покидали тимчасово окуповані території України і перші в системі правосуддя відновлювали та відновлюють правосуддя на звільнених територіях України.
6. Ні під час пандемії COVID-19, ні під час війни здійснення правосуддя в Україні не зупинилося. Система правосуддя забезпечує на вимогу статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» безперервність доступу громадян до суду. Суди та судді проявили стійкість і довели своєю сумлінною роботою здатність здійснювати правосуддя та захищати права громадян за будь-яких умов.

7. Протягом 2020–2023 років до Вищої ради правосуддя надійшло 810 звернень про втручання в діяльність судді, 274 повідомлення були визнані обґрунтованими, до правоохоронних органів скеровано понад 200 рішень про вжиття заходів щодо втручання в діяльність судді під час здійснення правосуддя. На жаль, лише чотири обвинувальних акти за вказаними фактами передано до суду.

8. Справедлива реакція на несистемні негативні прояви, що трапляються в судовій системі, не має позначатися на суддях, які сумлінно дотримуються своєї присяги Українському народу.

9. Шлях самостійного і системного самоочищення судової системи потребує консолідації всього Українського народу та органів державної влади.

10. Оскільки Заява Верховної Ради України містить звернення до Ради національної безпеки і оборони України щодо негайного розгляду на її засіданні питання щодо фактів виявлення корупції та інших порушень закону представниками судової гілки влади з огляду на необхідність забезпечення національної безпеки та захисту інтересів України, Вища рада правосуддя заявляє про готовність до рішучої боротьби з негативними явищами в судовій системі та до співпраці з громадянським суспільством, органами державної влади для забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів.

Детальніше з текстом рішення ВРП від 8 червня 2023 року № 620/0/15-23 «Про затвердження Заяви Вищої ради правосуддя «Про забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя» можна ознайомитися за посиланням: <https://hci.gov.ua/doc/doc/39857>.

2. Щодо окремих проявів діяльності громадської організації, які несуть загрозу авторитету правосуддя

До Вищої ради правосуддя неодноразово надходили повідомлення суддів про втручання в їхню діяльність як суддів щодо здійснення правосуддя з боку Громадської організації «Україна проти свавілля чиновників» (далі – ГО «Україна проти свавілля чиновників»).

Під час перевірки обставин, повідомлених суддями, та з відомостей, які містить Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Вища рада правосуддя встановила засновника та керівника ГО «Україна проти свавілля чиновників».

За результатами перевірки вказаних повідомлень суддів про втручання в їхню діяльність щодо здійснення правосуддя Вища рада правосуддя надавала оцінку діям керівника ГО «Україна проти свавілля чиновників». У зазначених повідомленнях суддів вказано про розміщення на вебсайті ГО «Україна проти свавілля чиновників» публікацій, які містять посилання на численні відео, розміщені на каналі «Україна проти свавілля чиновників» на платформі відеохостингу YouTube.

У вказаних публікаціях керівник ГО «Україна проти свавілля чиновників», на власний розсуд оцінюючи публічну інформацію щодо суддів, їхні судові рішення, вживає образливі висловлювання, нецензурну лексику стосовно суддів, надає власну оцінку судовим рішенням суддів у відео. У зазначених відео, розміщених на каналі «Україна проти свавілля чиновників», що містять зображення суддів, вказуються їхні прізвища, імена та по батькові, місця роботи, надається оцінка розумовим здібностям, діловим якостям та професіоналізму суддів. Автор відеоматеріалів уживає образливі висловлювання, нецензурну лайку стосовно суддів та членів їхніх сімей, обвинувачує їх у хабарництві, службовому підробленні, сепаратизмі та, зокрема, колабораціонізмі.

У коментарях до публікацій, які, за твердженнями суддів, належать керівнику ГО «Україна проти свавілля чиновників», висловлено прямий заклик до здійснення насильства щодо суддів у зв'язку з їхньою діяльністю та щодо членів їхніх сімей, заклики до третіх осіб, зокрема активістів, бійців Збройних Сил України, територіальної оборони, до вчинення фізичної розправи, насильства щодо суддів.

На переконання Вищої ради правосуддя, аналіз змісту відеозвернень, оприлюднених ГО «Україна проти свавілля чиновників» на платформі відеохостингу YouTube, свідчить, що автор цих звернень лише частково висловив (у притаманному йому стилі спілкування) оціночні судження щодо справ, які перебували у провадженні суддів, чи стосовно осіб цих суддів. Відповідно до відомостей, отриманих з відкритих джерел, а саме соціальної мережі «Фейсбук», вказана особа також поширює на своїй сторінці в соціальній мережі «Фейсбук» зазначені публікації та статті щодо суддів із посиланням на сайт ГО «Україна проти свавілля чиновників».

Вища рада правосуддя за результатами перевірки повідомлень суддів про втручання в їхню діяльність щодо здійснення правосуддя з боку ГО «Україна проти свавілля чиновників» ухвалила рішення про вжиття заходів щодо забезпечення

авторитету правосуддя та незалежності суддів, у яких зауважувала, що відеозвернення ГО «Україна проти свавілля чиновників» безпосередньо містять прямі погрози та заклики до застосування насильства стосовно суддів. Керівник ГО «Україна проти свавілля чиновників» неодноразово висловлював погрози та заклики до третіх осіб щодо застосування насильства стосовно суддів.

Вища рада правосуддя, надаючи оцінку систематичним діям керівника ГО «Україна проти свавілля чиновників», наголошувала, що розміщення цією Громадською організацією на платформі відеохостингу YouTube та своєму вебсайті відеозвернень, які фактично містять публічну пропозицію здійснити насильство щодо суддів, пропаганду насильства, явно виходить за межі допустимої критики діяльності органів судової влади чи осіб суддів.

Вища рада правосуддя наголосила, що повага до судової влади – вимога європейських стандартів для демократичних держав, невід’ємна умова публічної довіри до судової влади, а в більш широкому значенні – довіри до норм права та держави загалом. Авторитет судової влади слугує загальному зміцненню авторитету державної влади.

Наведені факти та дії ГО «Україна проти свавілля чиновників», зокрема неналежна поведінка керівника цієї Громадської організації, висловлення погроз суддям у зв’язку з розглядом конкретних справ та членам їхніх сімей, прямого заклику до здійснення насильства та вчинення фізичної розправи щодо суддів у зв’язку з їхньою діяльністю, несуть загрозу авторитету правосуддя та є такими, що спрямовані на пропаганду насильства, посягання на права і свободи людини, що суперечить меті, суті та принципам діяльності громадського об’єднання. Зазначене призводить до порушення гарантій незалежності суддів, зниження рівня довіри громадян до судів та підриву авторитету правосуддя.

Ураховуючи, що безпека судді визначена як одна з основних гарантій незалежності судді, з огляду на низку повідомлень суддів про дії ГО «Україна проти свавілля чиновників», які можуть підірвати довіру до суддів та до судової системи в цілому, Вища рада правосуддя вбачала підстави для вжиття заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя, визначених статтею 73 Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Детальніше з текстом рішення ВРП від 27 червня 2023 року № 664/0/15-23 «Про вжиття заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/40190>.

3. Виконання постанови Великої Палати Верховного Суду щодо поновлення на посаді судді

До Вищої ради правосуддя надійшла до виконання копія постанови Великої Палати Верховного Суду від 15 червня 2023 року у справі № 9901/388/21 (№ 11-93аі23) за позовом К. до Президента України, Верховної Ради України, Вищої ради правосуддя про визнання бездіяльності неправомірною та зобов'язання вчинити дії.

Постановою Великої Палати Верховного Суду від 15 червня 2023 року у справі № 9901/388/21 скасовано рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 8 грудня 2022 року в частині щодо відмови в задоволенні позову про зобов'язання Вищої ради правосуддя вжити заходів стосовно поновлення особи на посаді судді. Ухвалено в цій частині нове рішення про часткове задоволення позову, яким зобов'язано Вищу раду правосуддя в межах визначених Законом України «Про Вищу раду правосуддя» повноважень щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя вжити заходів, спрямованих на вирішення питання щодо можливості поновлення особи на посаді судді.

Мотивуючи своє рішення, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що оскільки військового місцевого суду Дніпропетровського гарнізону вже не існує, його голова не може видати наказ, згідно з яким позивач міг би відновити роботу у штаті відповідного суду; ситуація, за якої Вища рада правосуддя відмовила у звільненні позивача з посади судді, але надалі самостійно чи за його зверненням не вжила заходів для того, щоб він міг реалізувати статус судді, не сприяє незалежності суддів та авторитету правосуддя.

Вища рада правосуддя зазначила, що згідно із приписами абзацу третього пункту 4 розділу XIII «Перехідні положення» Закону України від 7 липня 2010 року № 2453-V «Про судоустрій і статус суддів» судді військових судів гарнізонів, апеляційних військових судів регіонів, апеляційного суду Військово-Морських Сил переводяться за їх згодою до місцевих або апеляційних судів, крім спеціалізованих, на підставі заяви про переведення за рішенням органу, який їх обрав чи призначив, зі звільненням їх з військової служби.

Після набрання чинності Законом України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» переведення судді на посаду судді до іншого суду здійснюється на підставі та в межах рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, внесеної за результатами конкурсу на зайняття вакантної посади судді, проведеного в порядку, визначеному статтею 79 цього Закону. Переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого або нижчого рівня може здійснюватися без конкурсу тільки у випадках реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду, в якому такий суддя обіймає посаду судді (частини друга, третя статті 82 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

У розумінні вказаних правових норм особа у зв'язку з ліквідацією військового суду Дніпропетровського гарнізону могла бути переведена за її згодою до місцевого,

крім спеціалізованого, суду на підставі та в межах рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України без конкурсу.

До повноважень Вищої кваліфікаційної комісії суддів України законодавець відніс визначення організаційних засад щодо переведення судді ліквідованого військового суду Дніпропетровського гарнізону до іншого суду того самого рівня без конкурсу у зв'язку з ліквідацією та припиненням роботи цього суду.

У межах визначених Законом України «Про Вищу раду правосуддя» повноважень щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя стосовно вжиття заходів, спрямованих на вирішення питання про можливість поновлення особи на посаді судді, Вища рада правосуддя, дотримуючись принципу обов'язковості виконання судового рішення, зазначила, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19 Конституції України).

Вища рада правосуддя в межах повноважень, визначених Законом України «Про Вищу раду правосуддя», з метою забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя вирішила звернутися до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України стосовно вжиття заходів, спрямованих на вирішення питання щодо можливості переведення особи на посаду судді до іншого суду того самого рівня.

Детальніше з текстом рішення ВРП від 13 липня 2023 року № 711/0/15-23 «Про вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя (постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 червня 2023 року у справі № 9901/388/21 (№ 11-9зai23))» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/40710>.

4. Неприпустимість проявів корупції в судах

За результатами перевірки обставин, викладених у повідомленні судді Приморського районного суду міста Одеси Л., член Вищої ради правосуддя склав висновок про відсутність підстав для вжиття Вищою радою правосуддя передбачених статтею 73 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» заходів забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя, оскільки не встановлено фактів, які свідчать про протиправне втручання в діяльність судді, водночас встановлено факти, які свідчать про загрозу авторитету правосуддя та довірі як до конкретного суду, так і до судової системи загалом.

Перевіркою встановлено, що детективи Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ) здійснювали досудове розслідування у кримінальному провадженні за підозрою у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених частиною третьою статті 15, частиною третьою статті 369, частиною другою статті 190 Кримінального кодексу України.

Копії матеріалів кримінального провадження, надані НАБУ на запит члена Вищої ради правосуддя, містять кілька протоколів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а саме аудіо- та відеоконтролю, спостереження за річчю та місцем, а також переписку в телефоні особи, що може свідчити про систематичне спілкування судді щодо можливого впливу на інших суддів під час вирішення ними судових справ. Зокрема, зафіксовано переписку судді з абонентом, яка, на переконання слідства, стосується справи, для вирішення якої передавалась неправомірна вигода.

У протоколі про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії (розсекречено), з-поміж іншого, зафіксовано розмову підозрюваних судді та адвоката, яка відбувалася 19 червня 2023 року.

Із вказаної розмови вбачається, що суддя обговорював з адвокатом розмір майбутньої ймовірної неправомірної вигоди за вирішення судових справ, намагався впливати на інших суддів Приморського районного суду міста Одеси. За словами судді, до нього зверталися інші судді із проханням вплинути на вирішення певних судових справ. Названі ним прізвища співпадають із прізвищами окремих суддів Приморського районного суду міста Одеси.

Наявні матеріали не свідчать, що на інших суддів здійснювався вплив чи що від них дійсно надходили прохання, а суддя, посилаючись на таємницю слідства, відмовився надавати на запит члена Вищої ради правосуддя пояснення щодо цих висловлювань.

Вища рада правосуддя вважає, що характер таких висловлювань судді та ймовірність його впливу за вказаних обставин свідчать про переконання учасників цих розмов у можливості вчинення зазначених дій та про їхню готовність до вчинення таких дій. Це порочить звання судді, завдає істотної шкоди авторитету правосуддя, знижує довіру громадян до судової влади та створює загрозу формування в суді корупційних практик.

Авторитет судової влади має вселяти суспільству довіру до здійснення правосуддя. Одним із найважливіших засобів запобігання корупції серед суддів є розвиток і зміцнення справжньої культури доброчесності в судовій системі. Ефективність етичних принципів залежить від готовності кожного судді застосовувати їх у своїй повсякденній роботі. Кожний суддя несе особисту відповідальність не лише за свою поведінку, а й за поведінку судової влади в цілому. Доброчесність суддів є вимогою Конституції України. Кожен суддя, складаючи присягу, зобов'язується чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки, не вчиняти дій, які порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя.

Рішення, вчинки кожного судді впливають на формування суспільної думки про всю судову систему, на рівень довіри громадян до судів загалом. Кожен суддя має бути відповідальним, усіляко запобігати порушенням закону, з честю і гідністю нести високе звання судді.

Дії судді, якщо є підстави вважати, що вони спрямовані на надання іншому судді неправомірної вигоди задля ухвалення певного рішення на користь конкретної особи, використання свого статусу та зв'язків для впливу на інших суддів, обговорення розміру майбутньої вигоди за неправомірний вплив на суддів є неприпустимими.

Вища рада правосуддя вважає, що в матеріалах перевірки повідомлення судді є достатньо чітких і переконливих доказів, які, з точки зору звичайної розсудливої людини, свідчать про наявність загрози незалежності суддів та авторитету правосуддя, тому дійшла висновку про наявність підстав для вжиття заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя.

З метою забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя Вища рада правосуддя ухвалила публічне звернення, вчергове наголосивши, що будь-які прояви корупції у судах є неприпустимими, завдають істотної шкоди авторитету правосуддя та мають призводити до невідворотності покарання всіх винних.

Суддя повинен бути прикладом неухильного додержання вимог закону і принципу верховенства права, присяги судді, а також дотримання високих стандартів поведінки з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду. Суддя не має права використовувати своє посадове становище в особистих інтересах чи в інтересах інших осіб та не повинен дозволяти цього іншим.

Окремо Вища рада правосуддя наголосила на обов'язку кожного судді не лише самому не допускати протиправних дій, а й протидіяти відомим йому проявам корупції з боку колег, сприяти формуванню загальної культури нетерпимості до корупції та невідворотності покарання за корупційні дії і протиправне втручання у правосуддя.

Судді повинні уникати позапроцесуального обговорення конкретних справ з учасниками процесів та іншими особами, не допускати будь-яких дій, які можуть розцінюватися як вплив на ухвалення рішення у чиїхось інтересах. У разі виявлення протиправного впливу інших осіб, особливо керівників судів та суддів, на здійснення правосуддя, суддя зобов'язаний не піддаватись такому впливу, вжити рішучих

заходів для його припинення та повідомити про це відповідний правоохоронний орган, Вищу раду правосуддя та Генерального прокурора.

Детальніше з текстом рішення ВРП від 14 листопада 2023 року № 1057/0/15-23 «Про вжиття заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/41466>.

5. Унормування умов оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя на основі класифікації посад у 2024 році

Вища рада правосуддя затвердила звернення до Кабінету Міністрів України про підтримання пропозиції ДСА України щодо унормування умов оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя шляхом прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя на основі класифікації посад у 2024 році» та якнайшвидшого ухвалення Кабінетом Міністрів України постанови, що має за мету повноцінне врегулювання питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя.

Кабінет Міністрів України проводить реформу оплати праці державних службовців. Вища рада правосуддя підтримує відповідні напрями діяльності Уряду в частині поліпшення умов оплати праці державних службовців, оскільки це вкрай важливо для підвищення ефективності державної служби та створення умов для залучення до роботи в державному секторі кращих фахівців.

Для реалізації такого підходу Кабінет Міністрів України видав постанову від 29 грудня 2023 року № 1409 «Питання оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році», якою затверджено Схему посадових окладів на посадах державної служби з урахуванням сімей і рівнів посад, юрисдикції та типів державних органів у 2024 році та Перелік типових посад державної служби в межах рівнів посад.

Затверджений цією постановою Перелік типових посад державної служби в межах рівнів посад не містить посад державної служби в секретаріатах Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, в апаратах Верховного Суду, вищих спеціалізованих, апеляційних та місцевих судів, а також у ДСА України та її територіальних управліннях. У зв'язку із цим питання оплати праці державних службовців судової влади залишилося неврегульованим.

З метою врегулювання зазначеного питання ДСА України підготувала проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя на основі класифікації посад у 2024 році», який надіслала до Кабінету Міністрів України. Вища рада правосуддя підтримала підхід, запропонований ДСА України у проєкті постанови Кабінету Міністрів України «Питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя на основі класифікації посад у 2024 році».

Детальніше з текстом рішення ВРП від 16 січня 2024 року № 100/0/15-24 «Про затвердження звернення Вищої ради правосуддя до Кабінету Міністрів України про унормування умов оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя на основі класифікації посад у 2024 році» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/43247>.

6. Використання правосуддя для легалізації протиправних дій та спроб безпідставного набуття громадянства України

Рішенням Другої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 27 березня 2024 року № 911/2дп/15-24 суддю Ржищевського міського суду Київської області К. притягнуто до дисциплінарної відповідальності та застосовано дисциплінарне стягнення у виді подання про звільнення судді з посади. Підставою ухвалення такого рішення стали дії судді під час розгляду заяв іноземних громадян про встановлення факту народження чи проживання їхніх родичів на території України. Під час розгляду об'єднаної дисциплінарної справи стосовно судді виявлено факти, які вказують на загрозу незалежності суддів, авторитету правосуддя та довіри як до конкретного судді, так і до судової системи загалом.

Вища рада правосуддя вважає, що матеріали об'єднаної дисциплінарної справи стосовно судді містять достатньо чітких і переконливих доказів, які, з точки зору звичайної розсудливої людини, свідчать, що у справах за заявами іноземних громадян про встановлення факту народження чи проживання їхніх родичів на території України, які розглядала суддя, група осіб використовувала документи з ознаками підробки, ймовірно, надавала неправдиві показання, та завдяки судовим рішенням встановлювала юридичні факти, яких не існувало і наявність яких не підтверджувалася належними доказами.

Правосуддя використовувалося для легалізації протиправних дій та спроб безпідставного набуття громадянства України. Масштаб і системність таких дій несуть загрозу незалежності суддів та авторитету правосуддя.

Авторитет правосуддя – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують діяльність зі здійснення правосуддя, таких, як справедливість провадження, незалежність правосуддя, безсторонність, публічність, моральність, які в демократичному суспільстві мають вселяти громадськості повагу до суду.

Довіра та повага до судової влади – гарантії ефективності системи правосуддя. Повага до авторитету судів – вимога європейських стандартів для демократичних держав, невід'ємна умова публічної довіри до судової влади, а в більш широкому значенні – довіри до норм права та держави загалом. У разі виникнення того чи іншого правового конфлікту особа звертається за його вирішенням до суду, спираючись на авторитет правосуддя. Авторитет судової влади служить загальному зміцненню авторитету влади державної.

Вища рада правосуддя вирішила: внести до Офісу Генерального прокурора подання про виявлення та притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, які вчинили дії, що підривають авторитет правосуддя, зазначені в рішенні Другої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 27 березня 2024 року № 911/2дп/15-24; звернутися до ДСА України щодо призначення в межах повноважень та проведення перевірки організаційного забезпечення діяльності Ржищевського міського суду Київської області, а також проведення аудиту належного автоматизованого розподілу в місцевих загальних судах за 2019-2023 роки справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення, які стосувалися питань,

пов'язаних із громадянством України; запропонувати апеляційним судам здійснити аналіз судової статистики, вивчити та узагальнити судову практику за 2019–2023 роки щодо розгляду справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення, які стосувалися питань, пов'язаних із громадянством України; запропонувати місцевим загальним судам на зборах суддів обговорити зазначені в цьому рішенні обставини.

Детальніше з текстом рішення ВРП від 9 травня 2024 року № 1418/0/15-24 «Про вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/45436>.

7. Щодо фінансового забезпечення та умов для функціонування судів, органів та установ системи правосуддя у 2024 році

З метою дотримання вимог статті 130 Конституції України та забезпечення у 2024 році повноцінної роботи органів судової влади Вища рада правосуддя 24 серпня 2023 року ухвалила публічне звернення до Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України із проханням урахувати наведену в цьому зверненні інформацію щодо основних проблем фінансового забезпечення потреб судової гілки влади й обсягів дефіциту відповідних видатків та передбачити у проєкті Закону «Про Державний бюджет України на 2024 рік» для головних розпорядників бюджетних коштів системи правосуддя збільшення видатків державного бюджету порівняно з доведеними граничними показниками видатків на 2024 рік в обсягах, зазначених вище щодо Вищої ради правосуддя, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Державної судової адміністрації України та Вищого суду з питань інтелектуальної власності, з урахуванням інформації, наданої ними у відповідь на інструктивний лист Міністерства фінансів України, щодо конкретних обсягів дефіцитних видатків з їх детальним обґрунтуванням.

Листом Міністерства фінансів України від 7 серпня 2023 року № 04110-08-2/21527 головним розпорядникам коштів державного бюджету, зокрема системи правосуддя, доведено інструкції з підготовки бюджетних запитів і граничні показники видатків на 2024–2026 роки.

З метою формування пропозицій щодо належного забезпечення потреб судової влади у 2024 році Вища рада правосуддя звернулася до головних розпорядників бюджетних коштів системи правосуддя щодо проблемних питань їх фінансового забезпечення з огляду на граничні обсяги видатків на 2024 рік, доведені Міністерством фінансів України.

Результати опрацювання граничних показників видатків державного бюджету на 2024 рік та інформації головних розпорядників коштів державного бюджету системи правосуддя засвідчили недостатність запропонованих обсягів їх фінансування у 2024 році.

Щодо проблемних питань фінансового забезпечення потреб судової гілки влади Вища рада правосуддя зазначила, що з розумінням ставиться до складної фінансово-економічної ситуації в державі, однак вважає за необхідне наголосити на проблемах фінансового забезпечення потреб судової гілки влади, належний рівень якого сприятиме забезпеченню кожному доступу до правосуддя, скороченню строків розгляду судових справ та збільшенню кількості розглянутих судових справ, що в сукупності мінімізує можливі порушення прав осіб, які звернулися до суду, та, відповідно, підвищить довіру до суду і авторитет правосуддя в суспільстві.

Останніми роками однією з головних проблем фінансового забезпечення потреб судової гілки влади, розв'язання якої є нагальним завданням держави як гаранта незалежного та справедливого суду, залишається забезпечення видатків на оплату праці працівників судової системи.

Вища рада правосуддя наголосила, що працівники державного сектору, зокрема судової системи, мають стати основою для відбудови України в частині ефективного надання публічних послуг з метою забезпечення, у тому числі, швидкого та прогресивного відновлення економіки держави, що не є можливим без справедливого правосуддя. Забезпечення здійснення правосуддя залежить не лише від суддів, а й від працівників апаратів судів, органів та установ системи правосуддя, для яких необхідно створити належні умови, з-поміж яких забезпечення гідного та конкурентоспроможного рівня заробітної плати.

Ситуація з оплатою праці працівників судової гілки влади вже давно потребує зміни підходів до її визначення, необхідність якої в умовах війни тільки посилюється.

Загалом рівень фінансування судової гілки влади в Україні останніми роками є критичним, особливо в частині фінансування діяльності місцевих та апеляційних судів, жодний напрям діяльності яких не був забезпечений на належному рівні, що мало наслідком проблеми з виплатою суддівської винагороди, низький рівень оплати праці працівників апаратів місцевих та апеляційних судів, неналежне матеріально-технічне забезпечення, виникнення заборгованостей з оплати комунальних послуг та енергоносіїв, неможливість закупівлі необхідної техніки та обладнання, проведення ремонтних та будівельних робіт, впровадження, розширення можливостей електронного судочинства тощо.

Належне фінансування всіх органів системи правосуддя є передумовою їх ефективної діяльності з метою забезпечення своєчасного та якісного розгляду судових справ, формування добросовісного та професійного суддівського корпусу та апарату судових органів у кількості, яка дасть змогу задовольнити суспільний запит на справедливий суд.

Детальніше з текстом рішення ВРП від 24 серпня 2023 року № 853/0/15-23 «Про публічне звернення Вищої ради правосуддя до Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/40860>.

8. Пропозиції щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади та її незалежності на 2025–2027 роки

З метою дотримання вимог статті 130 Основного Закону України щодо забезпечення державою фінансування та належних умов для функціонування судів і діяльності суддів Вища рада правосуддя ухвалила звернення до Кабінету Міністрів України із проханням урахувати пропозиції щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової гілки влади та її незалежності під час формування та складання Державного бюджету України на 2025 рік і показників державного бюджету на 2026–2027 роки з огляду на обґрунтовану потребу у фінансуванні головних розпорядників бюджетних коштів системи правосуддя – Вищої ради правосуддя, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Державної судової адміністрації України, Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Вища рада правосуддя зазначила, що з розумінням ставиться до складної фінансово-економічної ситуації в державі, однак вважає за доцільне наголосити на проблемах фінансового забезпечення потреб судової гілки влади, належний рівень якого сприятиме забезпеченню кожного доступ до правосуддя, скороченню строків розгляду судових справ та збільшенню кількості розглянутих судових справ, що в сукупності мінімізує можливі порушення прав осіб, які звернулися до суду, та, відповідно, підвищить довіру до суду і авторитет правосуддя в суспільстві.

Вища рада правосуддя вказала на необхідності якнайшвидшого вжиття скоординованих і дієвих заходів з метою невідкладного ініціювання формування єдиних підходів до оплати праці працівників патронатних служб у Вищій раді правосуддя, Верховному Суді, Вищому антикорупційному суді, Вищому суді з питань інтелектуальної власності, Державній судовій адміністрації України, місцевих та апеляційних судах, які відповідали б високим стандартам виконуваної ними роботи, забезпечували гідний рівень заробітної плати та унеможливлювали плінність та нестачу досвідчених кадрів у судовій системі.

Належне фінансування є передумовою ефективної діяльності всіх органів системи правосуддя щодо реалізації заходів, що мають за мету забезпечення своєчасного та якісного розгляду судових справ, а отже, задоволення суспільних потреб та очікувань.

Вища рада правосуддя наголосила на важливості створення належної матеріально-технічної бази для суддів, працівників апаратів судів та працівників судової системи. Адже без забезпечення своєчасного та якісного розгляду судових справ неможливо досягти поліпшення бізнес-клімату та інвестиційної привабливості держави, а отже, задовольнити суспільні потреби й очікування, що безпосередньо пов'язано з гідним рівнем кадрового та фінансового забезпечення судової системи.

З урахуванням пропозицій, висловлених головними розпорядниками бюджетних коштів системи правосуддя, пріоритетними завданнями фінансового забезпечення судової гілки влади та її незалежності є:

заповнення вакантних посад суддів, особливо в місцевих та апеляційних судах, та завершення розпочатих раніше конкурсних процедур з добору суддів, а також

приведення фактичної чисельності працівників апаратів судів до нормативної з метою збалансування рівня навантаження;

забезпечення в повному обсязі видатків на виплату суддівської винагороди суддям у порядку й розмірах, що визначені законодавством, та видатків на заробітну плату працівникам апаратів судів, органів та установ системи правосуддя за рахунок загального фонду державного бюджету в розмірі, який дасть змогу сформувати та утримувати висококваліфікований штат органу, спроможний організувати та забезпечувати надання публічних послуг у сфері правосуддя на рівні, що задовольняє суспільні очікування;

формування єдиних підходів та стандартів щодо оплати праці державних службовців;

формування єдиних підходів щодо оплати праці працівників патронатних служб у Вищій раді правосуддя, Верховному Суді, Вищому антикорупційному суді, Вищому суді з питань інтелектуальної власності, Державній судовій адміністрації України, місцевих та апеляційних судах, які відповідали б високим стандартам виконуваної ними роботи, забезпечували гідний рівень заробітної плати та унеможлиблювали плінність та нестачу досвідчених кадрів у судовій системі;

забезпечення видатків на нарахування на фонд оплати праці у визначеному законодавством розмірі;

забезпечення в повному обсязі видатків на оплату комунальних послуг і енергоносіїв та належного фінансування інших поточних видатків на здійснення судочинства;

упровадження та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи;

забезпечення судів, органів та установ системи правосуддя сучасними технічними засобами та обладнанням з метою їх повноцінної діяльності та належного ведення судового процесу;

облаштування приміщень судів, органів та установ системи правосуддя відповідно до нормативно визначених вимог, а також забезпечення у приміщеннях, у яких розташовані суди, у кабінетах суддів і працівників апаратів судів належних умов для здійснення судочинства;

забезпечення відновлення приміщень судових установ, пошкоджених чи повністю зруйнованих унаслідок бойових дій;

забезпечення належного фінансування Служби судової охорони з метою реалізації права співробітників Служби судової охорони на виплату додаткової винагороди, передбаченої Постановою № 168, зокрема в межах виконання судових рішень, що набрали законної сили та є обов'язковими до виконання.

Детальніше з текстом рішення ВРП від 14 лютого 2024 року № 415/0/15-24 «Про звернення Вищої ради правосуддя до Кабінету Міністрів України із пропозиціями щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади та її незалежності на 2025–2027 роки» можна ознайомитися за посиланням: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/43805>.

Overview

of the High Council of Justice's decisions on taking measures to ensure the independence of judges and the authority of justice, adopted on its own initiative in 2023 - first half of 2024

Content

1. Supporting the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine and the position of the President of Ukraine on the need to strictly and uncompromisingly combat manifestations of corruption in the justice system.....	3
2. Regarding certain aspects of the activities of a public organisation that pose a threat to the authority of justice.....	5
3. Implementation of the decision of the Grand Chamber of the Supreme Court on judge's reinstatement.....	7
4. Inadmissibility of corruption in courts.....	9
5. Regulation of remuneration conditions for civil servants of courts, bodies and institutions of the justice system based on the classification of positions in 2024.....	12
6. Using justice to legalize illegal actions and attempts to unjustifiably acquire Ukrainian citizenship.....	13
7. Regarding financial support and conditions for functioning courts, bodies and institutions of the justice system in 2024.....	15
8. Proposals on priority tasks of financial support for the judiciary and its independence for 2025-2027.....	17

Огляд рішень Вищої ради правосуддя про вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя, ухвалених із власної ініціативи у 2023 році – першому півріччі 2024 року / упоряд.: секретаріат Вищої ради правосуддя; відп.: член Вищої ради правосуддя Ю.В. Бокова. Київ, 2024. 18 с.

Застереження: огляд містить стислий опис рішень Вищої ради правосуддя із викладенням лише основних їх положень. Для ознайомлення з повним тестом рішень Вищої ради правосуддя необхідно перейти за посиланнями, що їх зазначено в тексті, або використати QR-код.

В оформленні титульної сторінки використана робота художника Олександра Богомазова «Безпредметна композиція», 1919, 600×516

Стежте за нами онлайн:

